Inleiding Uitgangspuntennotitie 2027

Onze gemeente staat voor grote financiële uitdagingen. De gemeente verwacht de komende jaren een structureel financieel tekort dat kan oplopen tot € 9 miljoen. Dit tekort vraagt om moeilijke keuzes. Het is noodzakelijk om nu voor te bereiden op die keuzes en nieuwe verplichtingen zoveel als mogelijk te vermijden.

Zoals gebruikelijk in een jaar met gemeenteraadsverkiezingen is ervoor gekozen om geen Kadernota op te stellen, maar een Uitgangspuntennotitie (UPN). De vorming van een nieuwe coalitie en de nog te maken keuzes binnen de "Strategische Gemeente" maken deze aanpak passend. De UPN biedt richting in een periode waarin financiële ruimte zeer beperkt is.
Voor de begroting 2027 ligt de eerste focus op het realiseren van een sluitende jaarschijf 2027. Dit is noodzakelijk om te voldoen aan de eisen die onze toezichthouder (Provincie) stelt. In de Kadernota 2028 (en programmabegroting 2028) verschuift de focus naar het sluitend krijgen van de begroting in 2031.
In verband met de financiële omstandigheden is ervoor gekozen de UPN beleidsarm in te steken. Dat betekent dat alleen onvermijdbare en noodzakelijke ontwikkelingen zijn meegenomen. Eerder genomen besluiten zijn wel verwerkt. Verder is "het ontwikkelbudget coalitie" vanaf 2028 verlaagd (tabel D10), omdat het gelet op onze financiële positie ervoor gekozen is deze stelpost niet in stand te houden.
Daarnaast is bewust voorzichtig omgegaan met financiële effecten uit bijvoorbeeld de jaarrekening 2025. Omdat binnen het traject van de Strategische Gemeente ook wordt gekeken naar mogelijke bezuinigingen, is ervoor gekozen autonome effecten nu eerst eenmalig te verwerken. Mogelijke structurele effecten vanaf 2028 worden later betrokken bij het verdere proces van de "Strategische Gemeente". Zo wordt voorkomen dat meerdere sporen door elkaar gaan lopen.

Deze notitie beschrijft de financiële uitgangspunten voor de programmabegroting 2027. Het vertrekpunt voor het financiële meerjarenperspectief is het saldo van de programmabegroting 2026. Er is geen rekening gehouden met eventuele financiële gevolgen van een nieuw coalitieakkoord dan wel beleidsontwikkelingen. Over de effecten van de meicirculaire 2026 wordt u later via een aparte brief geïnformeerd.

Financieel beeld

Uit onderstaande tabel blijkt dat het saldo in 2030 uitkomt op een structureel tekort van ongeveer € 7,6 miljoen. Niet alle risico's en onzekerheden zijn hierin verwerkt. Zo is de mogelijke verdere herverdeling van het gemeentefonds nog niet meegenomen. Dit kan leiden tot een nadeel van ongeveer € 0,7 miljoen. Hierover wordt meer duidelijkheid verwacht in de meicirculaire 2026. Zoals eerder aangegeven is de meicirculaire niet verwerkt in de UPN.

Ook het financiële effect van HR21 is nog onzeker. Daarnaast is de exploitatie van de nieuwe sporthal nog onderwerp van onderzoek, waardoor de structurele lasten hiervan nog niet definitief bekend zijn. Wanneer we het huidige saldo combineren met deze onzekerheden blijft de totale financiële opgave naar verwachting gelijk aan wat eerder als uitgangspunt is berekend binnen het traject van de "Strategische Gemeente" een oplopend, structureel begrotingstekort van ca. € 9 miljoen. Het algemene beeld verandert daarmee inhoudelijk niet.

Omdat de genoemde tekorten in deze notitie structureel zijn, is het niet wenselijk om hiervoor reserves in te zetten. Dit maakt een verhoging van de OZB noodzakelijk. Zo zorgen we voor een sluitende begroting in het eerste jaar. Bovendien geeft dit ook ruimte in de structurele bezuinigingsopgave. Het voorstel voor verhoging van de OZB wordt meegenomen bij de besluitvorming over deze UPN en daarna verwerkt in de programmabegroting 2027.

Financiën

Hieronder volgt een overzicht van de financiële onderwerpen die in deze UPN zijn opgenomen. Onder de tabel worden de verschillende onderwerpen toegelicht.

	Onderwerp	i/s	2027	v/n	2028	v/n	2029	v/n	2030	v/n
A	**SALDO PROGRAMMABEGROTING (2026)**		**€ -2.001.848**	**n**	**€ -6.118.274**	**n**	**€ -7.057.161**	**n**	**€ -7.580.804**	**n**
A1	Algemene uitkering (september- en decembercirculaire		€ -772.143	n	€ -655.143	n	€ -532.143	n	€ -601.143	n
A2	Stelpost i.v.m. korting AU eigen bijdrage jeugdzorg (vanuit toezichtskader provincie)				pm		pm		pm	
	Stelpost i.v.m. korting AU inz. sturen op trajectduur				pm		pm		pm	
	Startpunt UPN		€ -2.773.991	n	€ -6.773.417	n	€ -7.589.304	n	€ -8.181.947	n
B	**Structurele effecten uit jaarrekening 2025:**									
B1	**Economie en vrijetijdsbesteding**									
	Schoonmaakkosten sporthal de Stamper en Weemelanden en sportzaal Beukenhage door nieuwe aanbesteding	s	€ -25.000	n	€ -25.550	n	€ -26.112	n	€ -26.687	n
	Schoonmaakkosten zwembad door nieuwe aanbesteding	s	€ -20.000	n	€ -20.440	n	€ -20.890	n	€ -21.349	n
B2	**Ruimte**									
	Integrale veiligheid: City control, noodzakelijke software	s	€ -14.000	n	€ -14.308	n	€ -14.623	n	€ -14.944	n
	Beëindiging inhuur inventariseren niet-woningen t.b.v. BAG	s	€ 44.518	v	€ 46.834	v	€ 49.409	v	€ 52.127	v
	Verlaging schades openbare verlichting o.b.v. info uit voorgaande jaren	s	€ 16.800	v	€ 16.800	v	€ 16.800	v	€ 16.800	v
B3	**Sociaal**									
	Structurele onderbesteding budget WVGGZ	s	€ 25.000	v	€ 25.000	v	€ 25.000	v	€ 25.000	v
	Structurele onderbesteding Wmo Begeleiding	s	€ 85.000	v	€ 88.400	v	€ 91.936	v	€ 95.613	v
	Structurele onderbesteding PGB Huishoudelijke	s	€ 10.000	v	€ 10.400	v	€ 10.816	v	€ 11.249	v
	Eikenprocessierups, lagere kosten door nieuwe	s	€ 17.500	v	€ 17.885	v	€ 18.278	v	€ 18.681	v
B4	**Bedrijfsvoering**									
	Salarissen bestuursondersteuning raad (griffie) correctie	s	€ 48.852	v	€ 51.392	v	€ 54.219	v	€ 57.201	v
	Lagere telefoonkosten door lagere tarieven mobiele telefonie en opzegging KPN GemNet abonnement	s	€ 30.600	v	€ 31.273	v	€ 31.961	v	€ 32.664	v
	Lagere kosten belastingen door sloop gemeentelijke	s	€ 30.000	v	€ 30.660	v	€ 31.335	v	€ 32.024	v
	Subtotaal structurele effecten jaarrekening		€ 249.270	v	€ 258.346	v	€ 268.130	v	€ 278.379	v
C	**Reeds genomen besluiten:**									
C1	Verzekeringskosten zijn lager dan geraamd door nieuwe	s	€ 114.950	v	€ 117.479	v	€ 120.063	v	€ 122.705	v
C2	Raadsbesluit Aquapark Zandstuve (krediet € 2.160.000)	s			€ -108.000	n	€ -107.136	n	€ -106.272	n
	Gedeeltelijke dekking door energiebesparing	s			€ 45.000	v	€ 45.000	v	€ 45.000	v
C3	Bouw nieuwe sporthal - raadsbesluit (krediet € 18.950.000)	s						n	€ -690.000	n
	Gedeeltelijke dekking geraamde kapitaallasten	s						v	€ 400.000	v
C4	Hogere exploitatielasten - in onderzoek	s							pm	n
C5	Verlaging subsidieplafond	s	€ 304.000	v	€ 296.000	v	€ 285.000	v	€ 273.000	v
C6	SamenTwente	s	€ -297.734	n	€ -244.822	n	€ -190.744	n	€ -194.940	n
C7	Prioritaire agenda Jeugd (Samen Twente)	i	€ -66.973	n	€ -68.446	n	€ -69.952	n	€ -71.491	n
	Totaal reeds genomen besluiten		€ 54.243	v	€ 37.211	v	€ 82.231	v	€ -221.998	n

D	**Voorstellen: wettelijk / autonoom beleid:**													
	Economie en vrije tijd													
	geen onderwerpen autonoom beleid													
	Ruimte													
D1	Areaal wegen en verhardingen	s	€	-63.000	n	€	-64.386	n	€	-65.802	n	€	-67.250	n
D2	Areaal grasmaaien	s	€	-22.000	n	€	-23.298	n	€	-24.673	n	€	-26.128	n
D3	VRT	s	€	-48.900	n	€	-49.976	n	€	-51.075	n	€	-52.199	n
			€	-133.900	n	€	-137.660	n	€	-141.550	n	€	-145.577	n
	sociaal													
D4	Kosten meerjarenbegroting SW DVO Ontplooj	s	€	-226.192	n		pm			pm			pm	
D5	Salariskosten SW Ontplooj en SW Larcom	s	€	515.000	v		pm			pm			pm	
D6	ROZ bijdrage	s	€	-41.500	n	€	-43.160	n	€	-44.886	n	€	-46.682	n
D7	Kosten jeugdhulp	s	€	-400.000	n		pm			pm			pm	
			€	-152.692	v	€	-43.160	n	€	-44.886	n	€	-46.682	n
	bedrijfsvoering													
D8	Archief en depot	s	€	-15.000	n	€	-15.330	n	€	-15.667	n	€	-16.012	n
D9	Pre-depot omgevingsplannen	s	€	-45.000	n	€	-45.990	n	€	-47.002	n	€	-48.036	n
D10	Ontwikkelbudget coalitie	s				€	763.423	v	€	763.423	v	€	763.423	v
			€	-60.000	n	€	702.103	v	€	700.754	v	€	699.375	v
	Totaal autonome ontwikkelingen		€	-346.592	n	€	521.283	v	€	514.317	v	€	507.116	v
	Eindsaldo UPN		**€**	**-2.817.070**	**n**	**€**	**-5.956.577**	**n**	**€**	**-6.724.626**	**n**	**€**	**-7.618.451**	**n**

Algemene uitkering

A1 September- en decembercirculaire

Deze bedragen zijn conform de uitkomsten van de september- en decembercirculaire, inclusief verwerking van de decentralisatie uitkering.

A2 Algemene Uitkering, Jeugd

In de UPN zijn twee P.M.-posten voor Jeugdzorg opgenomen. Deze hebben te maken met kortingen die het Rijk heeft doorgevoerd, zoals de invoering van een eigen bijdrage in de Jeugdzorg en het verkorten van zorgtrajecten. Volgens het Rijk zouden deze maatregelen voor gemeenten per saldo geen financieel effect moeten hebben. Voor ons is dit echter onzeker. Het is nog onduidelijk of deze besparingen in de praktijk haalbaar zijn. Zo is de benodigde wetgeving voor de eigen bijdrage nog niet vastgesteld en is nog niet duidelijk wanneer deze maatregel kan ingaan. Daarnaast is de ruimte voor extra besparingen beperkt, omdat al veel maatregelen zijn ingezet om de kosten te beheersen. Met het Rijk is afgesproken dat na afronding van een nieuw onderzoek opnieuw overleg plaatsvindt over het financiële kader vanaf 2028. De deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd brengt hierover in 2027 een zwaarwegend advies uit. Vanwege deze onzekerheden zijn de mogelijke besparingen nog niet verwerkt in de UPN en voorlopig als PM-posten opgenomen. Zodra er meer duidelijkheid is, wordt de begroting hierop aangepast.

Structurele effecten uit jaarrekening 2025

Dit betreffen structurele effecten die voortkomen uit de jaarrekening 2025. Deze zijn kort toegelicht in het bovenstaand overzicht en worden hier niet opnieuw afzonderlijk toegelicht.

Reeds genomen besluiten

C1 Verzekeringskosten

Door een nieuwe aanbesteding zijn de premies lager dan in de meerjarenbegroting is opgenomen.

C2 Investering aquapark de Zandstuve

Dit is een reeds genomen raadsbesluit.

C3 Bouw nieuwe sporthal Vriezenveen en C4 hogere exploitatiekosten
Ook dit is een reeds genomen raadsbesluit.

C5 Verlaging subsidieplafond
Voor subsidies in 2027 is gerekend met een index van 1,6%. In de meerjarenbegroting 2026 was nog uitgegaan van 4,4%. Dit percentage is aangepast, omdat de cao-lonen lager zijn dan eerder verwacht. Loonkosten vormen ongeveer 75% van de subsidie. Hierdoor ontstaat een financieel voordeel. Daarnaast is het subsidieplafond verlaagd. In 2026 was er ruimte binnen het plafond, deze is in 2026 gebruikt voor eenmalige subsidies en is nu verwerkt als structureel voordeel.

C6 SamenTwente en C7 Prioritaire agenda Jeugd
De begrotingen van verbonden partijen worden jaarlijks in onze begroting meegenomen. Voor SamenTwente zijn eerdere kostenstijgingen tijdelijk verwerkt, omdat er sprake was van een kerntakendiscussie bij SamenTwente. Nu is het noodzakelijk om eerdere besluiten van het algemeen bestuur (onder andere Prioritaire agenda Jeugd, Veilig Thuis, continuering MBO-team), correct en structureel in de begroting op te nemen. Dit leidt per saldo tot een verhoging van onze begroting. Er loopt nog een zienswijzeprocedure, maar dit verandert niets aan de verplichting om deze kosten nu structureel te verwerken.

Voorstellen wettelijk/autonoom beleid

Programma ruimte
D1 Areaal wegen en verhardingen
Eind 2025 en begin 2026 is onderzocht hoeveel wegen en verhardingen de gemeente moet onderhouden. Hieruit blijkt dat dit areaal 1,5% groter is dan eerder bekend. Ook zijn er meer rode fiets(suggestie)stroken in beheer. Daarnaast reinigt de brandweer de wegen na calamiteiten niet meer. Hiervoor wordt nu een extern bedrijf ingehuurd. Deze werkzaamheden zijn nodig om de verkeersveiligheid te waarborgen. De bijbehorende kosten zijn daarom onvermijdelijk en opgenomen in de UPN 2027.

D2 Areaal grasmaaien
Voor het maaien van het gras buiten de bebouwde kom is sprake van een structureel tekort van ongeveer € 22.000. Dit komt omdat er meer grasareaal blijkt te zijn dan eerder was aangenomen. In 2025 is het totale grasareaal opnieuw geïnventariseerd. De begroting is nu aangepast aan de werkelijke situatie.

D3 VRT
De ontwerpbegroting 2027 van de Veiligheidsregio Twente is opgesteld volgens de kadernota 2027, die medio december naar de gemeenteraden is gestuurd. De begroting wijkt echter af van wat er in kadernota is aangegeven. In de kadernota 2027 werd voor de loonontwikkeling nog uitgegaan van cijfers van het Centraal Plan Bureau. Dat was nodig omdat er nog geen nieuwe cao voor de veiligheidsregio's was afgesloten. Inmiddels is er wel een nieuwe cao en zijn de financiële effecten hiervan volledig verwerkt in de ontwerpbegroting 2027. Hierdoor valt de totale gemeentelijke bijdrage ongeveer € 0,45 miljoen hoger uit dan in de kadernota 2027 werd gepresenteerd. Voor de gemeente Twenterand stijgt de jaarlijkse bijdrage met € 48.900.

Programma Sociaal
D4 en D5 Sociale Werkvoorziening (SW)
Bij de SW spelen twee ontwikkelingen. Aan de ene kant stromen WSW-medewerkers uit, waardoor de loonkosten dalen, dit levert een financieel voordeel op deels binnen programma ruimte en deels binnen programma sociaal. Aan de andere kant neemt het aantal medewerkers Nieuw Beschut toe. Deze groep heeft meer begeleiding nodig, levert minder omzet op en kan nauwelijks worden gedetacheerd. Hierdoor stijgen de kosten. Dit leidt tot een hogere bijdrage via DVO aan Ontplooj. Per saldo levert dit voor Twenterand een voordeel op in 2027. We werken samen met de regio aan een toekomstbestendig plan via de Bestuursopdracht toekomst SW.

D6 ROZ bijdrage
Het ROZ (Regionale Organisatie Zelfstandigen) ondersteunt ondernemers met advies, begeleiding, trainingen, financiering (Bbz) en schuldhulpverlening. Op initiatief van Enschede en Hengelo ligt er nu een voorstel voor een andere verdeling van de kosten. Hierdoor stijgt de bijdrage van Twenterand structureel van ongeveer € 54.000 naar € 125.000. De kostenstijging is voornamelijk het gevolg van hogere overheadkosten die eerder door Hengelo en Enschede werden betaald. De stijging is onvermijdelijk en leidt tot een structureel nadeel van € 41.500 voor onze begroting. We zijn met andere gemeenten nog aan het lobbyen om de kosten te drukken.

D7 Kosten Jeugdhulp
De kosten voor jeugdhulp blijven een groot financieel risico. De uitgaven zijn moeilijk te voorspellen en kleine veranderingen kunnen grote financiële gevolgen hebben. In de jaarrekening 2025 was er een tekort van ongeveer € 800.000. Begin 2026 zette deze stijging door, vooral in januari. In februari en maart was er enige stabilisatie. Op basis van deze ontwikkelingen is het noodzakelijk de begroting 2027 met € 400.000 te verhogen. We blijven de ontwikkeling van aantallen, kosten en cao-effecten nauwlettend volgen en blijven inzetten op kostenbeheersing via beleid en uitvoering.

Bedrijfsvoering
D8 Archief en depot en D9 Pre-depot omgevingsplannen
Over archief en depot wordt gelijktijdig met deze UPN een apart raadsvoorstel behandeld. Voor de inhoudelijke motivering wordt verwezen naar dit raadsvoorstel. Eventuele verschillen worden verwerkt in de programmabegroting.

D10 Ontwikkelbudget coalitie
In de meerjarenbegroting is een structureel budget opgenomen voor ontwikkelbudget coalitie. Voorgesteld wordt om dit bedrag vanaf 2028 te laten vervallen door deze stelpost op € 0 te zetten. De stelpost blijft daarmee in 2027 nog één jaar beschikbaar, zodat eventuele incidentele uitgaven vanuit een nieuw coalitieakkoord kunnen worden opgevangen.

Overige ontwikkelingen

Onderwijs
Elk jaar komen er aanvragen voor onderwijshuisvesting. Deze aanvragen worden beoordeeld op noodzaak volgens het Programma onderwijshuisvesting. Hieronder vallen onder andere de verbouwingen van De Sleutel en de Oranjeschool (zie ook apart raadsvoorstel 26 mei 2026). De bijbehorende kosten zijn nog niet allemaal bekend. Later dit jaar wordt een apart raadsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd waarin de toekenningen worden uitgewerkt. Deze worden vervolgens verwerkt in de begroting 2027.

Jeugd
De Hervormingsagenda Jeugd, het toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming en de prioritaire agenda jeugd worden dit jaar verder uitgewerkt. Dit kan leiden tot extra kosten. In september vindt regionale besluitvorming plaats over structurele bekostiging. Het college heeft hierover al een financiële waarschuwing afgegeven aan de regio.

Personeel
In deze UPN is geen extra formatie opgenomen. Gezien de komende bezuinigingsoperatie is ervoor gekozen de begroting hier nu niet mee te belasten. Personele en organisatorische knelpunten worden apart beoordeeld door college en directie en meegenomen in het traject van de Strategische Gemeente.